

שהמנין הוא שנים ועשרים ועוד אלף ומאתים, בעוד שהמנין הוא שנים ועשרים אלף ועוד מאתים. וכן הוא להלן בשאר מנייני הפרשה.

כ"ו ג: **יִשְׁשַׁכָּר** - השי"ן השניה לא נשמעת, ונקרא 'יִשְׁכָּר' א*.

כ"ו ל"ב: **הַשְּׂמִידָעִי** - השי"ן בדגש, והשווא נע.

כ"ו ל"ג: **לֹא־הָיוּ** - הטעם מלעיל בה"א ד*.

כִּי אִם־בָּנוֹת - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים 'כִּי־אִם בָּנוֹת'.

כ"ו נ"ג: **לְאֵלֶּהָ** - הלמ"ד בקמץ. ואין לקרוא 'לְאֵלֶּהָ' בשווא נע.

כ"ו נ"ד: **וְלִמְעֹט** - המ"ם רפה, ובשווא נח"ו.

כ"ו נ"ז: **לְגִרְשֹׁן** - הרי"ש בשווא נע.

הַגִּרְשִׁי - הרי"ש בשווא נע.

כ"ו נ"ח: **וְקָהָת** - הקו"ף בשווא נח"ו. וכן הוא להלן (כ"ו ס"ד) בבי"ת שבתית: **וּבְאֵלֶּהָ**. ולהלן (כ"ו י"ב) ברי"ש שבתית: **וְנִאָּהָ**. ולהלן (כ"ח ט"ו, כ"ב, כ"ט, י"ט, כ"ב, כ"ה, כ"ח, ל"א, ל"ד, ל"ח) בשי"ן שבתית: **וְשָׁעִיר**.

כ"ו נ"ט: **יִלְדָּהָ** - היו"ד בקמץ גדול, והלמ"ד בשווא נע, והוא מלשון לידה. והקורא 'יִלְדָּהָ' בפתח ושווא נח"ו, משנה משמעות ללשון נערה צעירה ט*.

כ"ו ס"ב: **הַתַּפְּקָדִי** - הה"א בקמץ קטן, התי"ו בשווא נח. הפ"א בקמץ גדול, והקו"ף בשווא נע.

כ"ו ס"ד: **לֹא־הָיָה אִישׁ** - הטעם מלעיל בה"א ד*.

כ"ו ס"ה: **כִּי אִם־כָּלֵב בְּיִפְנֵהָ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים 'כִּי־אִם כָּלֵב בְּיִפְנֵהָ'.

כִּי אִם־כָּלֵב - יש להזהר שלא להבליע את האל"ף בחיריק שלפניה, וישמע שקרא 'כִּם כָּלֵב'.

כ"ו ב': **וְכָל־הָעֵדָה** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים 'וְכָל הָעֵדָה'.

פָּתַח - ראוי להקפיד על הגייה נכונה של התי"ו, שלא ישמע שקורא 'פָּסַח' בסמ"ך ט*.

כ"ו ג': **לֹא־הָיוּ לוֹ** - הטעם מלעיל בה"א ד*.

כ"ו ח': **כִּי־יָמוֹת** - יש להפריד בין הדבקים, ולהגות את היו"ד כראוי, שלא ישמע שקורא 'כִּי אָמוֹת' באל"ף.

כ"ו י": **אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים 'אֲשֶׁר־אֵין לָהֶם'.

רָעָה - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא 'רָאָה' באל"ף י*.

כ"ו י"ט: **וְצִוִּיתָהּ** - הטעם מלרע בתי"ו.

כ"ו כ"א: **וְשָׂאֵל לוֹ** - הטעם מלעיל בשי"ן ד*.

וְכָל־הָעֵדָה - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים 'וְכָל הָעֵדָה'.

כ"ח י"ד: **חָצִי הָהֵן יִהְיֶה לְפָר וְשְׁלִישֵׁת הָהֵן לְאֵיל וּרְבִיעֵת הָהֵן לְכֶבֶשׂ גִּינִי** - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק

טו כמו בפסוק: קח לי את הילדה הזאת לאִשָּׁה (בראשית ל"ד ד').

טז שהגיית התי"ו הרפה דומה להגיית הסמ"ך, ואם יקראנה ממש כסמ"ך, שינה משמעות. ומי שאינו יודע להגות את התי"ו כהוגן, אלא רק כסמ"ך, היה מקום לומר שעדיף שיקראנה בדגש קל, מאשר שיקראנה כסמ"ך ותשתנה המשמעות.

אך בשו"ת פאת שדך (ח"א סימן כ"ד) אין דעתו נוחה מזה, וכתב שאין לחדש שיבושים כנגד משפטי לשון הקודש, כי השיבושים הישנים שאנחנו אנוסים במבטאם אין להקפיד עליהם כל כך, ויש לדמותם למה שאמרו ודלוגו עלי אהבה (כמובא בתוס' במסכת עבודה זרה דף כ"ב ע"ב ד"ה רגלא, בשם המדרש), וכשם שחס הקב"ה על השיבוש של עם הארץ שאין בו דעת ללמוד, כך חס על השיבוש שהורגלו בו הדורות וקשה לנו לעוקרו.

והוסיף, שמי שלבו חרד ואינו רוצה לסמוך על המנהג שהורגלו בו, מוטב שילך אל בני תימן וירגל לשונו בקריאת תי"ו רפה כהוגן, אך לא יחדש שיבושים לקרוא בתי"ו דגושה.

י' בגמרא (מגילה כ"ד ע"ב) כתוב שאין לכהן לישא את כפיו אם קורא אות אל"ף כאות עי"ן או אות עי"ן כאות אל"ף, וכן אין למנות כשליח ציבור מי שקורא כן. וכן נפסק בשולחן ערוך (או"ח סימן נ"ג סעיף י"ב).

ובמשנה ברורה שם (סקל"ז) הביא את דברי האחרונים, שכתבו שבמקום שכולם מדברים כך מותר.

אך אע"פ שבמקום שכולם קוראים כך מותר להעלותו כש"ץ כיון שכך רגילים באותו מקום, מ"מ לכתחילה ודאי ראוי ונכון להדר לקרוא כהוגן בהגייה הנכונה.

ובערוך השולחן (סימן נ"ג סעיף י"ה, סימן ס"א סעיף ח', סימן ס"ב סעיף ב') כתב שבמדינותינו אין בקיאים בחילוק שבין אל"ף לעי"ן, אך בכל זאת כתב (סימן ס"א סעיף ח') שבקריאת שמע יש לדקדק להפרישם זה מזה, וכתב עוד (סימן ס"ב סעיף ב') שהמדקדק במצוות יראה לדקדק בזה הרבה בכל התורה, ושכרו גדול כשמדקדק בזה, ובפרט במקום שאם קורא שלא כראוי משתנה המשמעות.

מקומות זה משנה את פירוש הענין. וכבר העירו על טעות נפוצה זו של הטעמת התביר בניגון מפסיק יותר מאשר הטפחא והשיבוש הנגרם מזה, בספר דברי קהילות (עמ' 48 הערה י'), ובספר עלה יונה (עמ' ת"ה).

ובמשנה (פסחים נ"ה ע"ב) איתא, שאחד מהדברים שאנשי יריחו עשו שלא כדון, שהיו כורכין את שמע, ופירש רבא בגמ' (נ"ו ע"א) שהיו אומרים 'היום על לְבָבְךָ', וזה שלא כדון כי משמע שרק היום יהיו על לבבך ולא מחר. וההטעמה שם היא 'אֲשֶׁר אֲנִי מְצֹנֵךְ הַיּוֹם עַל־לְבָבְךָ' בתביר טפחא, וטעותם היתה שהפסיקו בתביר יותר מאשר בטפחא.

א" ענין זה מבואר בגליון פרשת ויצא תשע"ה הערה כ"א.

ב' עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה שם מבואר שכאשר נשמט הדגש שאחר ה"א הידיעה (או אחת מהאותיות כ"ב המנוקדות בפתח להורות על ידוע), ואין מתג לפני השווא, השווא נח.

וכאן אין מתג לפני השווא, ומוכח שהמ"ם בשווא נח. ואע"פ שיש מעט ספרים עם מתג לפני השווא, ספרים אלו הלכו בשיטה אחרת שלא דקדקה בהנחת מתגים אלו, ולא באו להורות שהשווא נע (כמו שהוכיח ריו"ה, עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה הערה ה').

י' ואע"פ ששורוק היא תנועה גדולה, ולכן השווא שאחריה נע, זה רק בשורוק הבא באמצע תיבה, אך שורוק בראש תיבה היא תנועה קטנה, משום שכל שורוק היא ניקוד האות שלפניה, ובראש מילה שאין אות לפניה, נקרא כאילו יש אל"ף לפניה (עיין מנחת שי בראשית א' י"ה), ומ"מ כיון שאין כאן אותיות המנוקדות בניקוד השורוק, אלא אות אחת, לכן דינה כקבוץ, שהיא תנועה קטנה ולא כשורוק שהיא תנועה גדולה. ויש מקומות שהרבה טועים ומבטאים שווא נע אחר שורוק בראש מילה.

י' לקוראים בהגיה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא יניעו את השווא, אע"פ שעשו שלא כדון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת עדיין ע"י הקמץ שביו"ד. אך לקוראים בהגיה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעים הוא ע"י נעות ונחות השווא, אם לא יניעו את השווא, יש לחשוש בזה לשינוי משמעות.

שבתיתב 'לִכְבֶּשׁ', שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר* שבתיתב 'ההין', ומהרביע שבתיתב 'לִאֵל', שאם לא יטעים כראוי ישמע שרק עם הכבש נוסך יין, ולא עם הפר והאיל, בעוד שפירושו שנוסך יין עם הפר האיל והכבש.

עֵלֶת חֶדֶשׁ - הטעם מלרע בלמ"ד.

כ"ח ט"ו: וּשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחֻטָּאת לַיּוֹם - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתיתב 'לְחֻטָּאת', שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר* שבתיתב 'אֶחָד', שאם לא יטעים כראוי ישמע שהוא חטאת שמביא ה' על חטא שחטא, בעוד שפירושו שהוא לחטאת לנו לפני ה'.

כ"ח כ"ג: מִלְכָּד - הלמ"ד בדגש, והשווא נע. וכן הוא להלן.

כ"ח כ"ו: בְּהִקְרִיבְכֶם - קדמא וגרש בתיבה אחת. והבי"ת בשווא נע.

בְּשִׁבְעֵיתִיכֶם - הכ"ף מוטעמת באתנחתא. והעי"ן מוטעמת במאיילא שהוא טעם מחבר", ואינו טפחא, אך ניגונו קרוב לניגון הטפחא².

❖❖❖ ❖❖❖ ❖❖❖

❖ חילופי נוסחאות ❖

כ"ה י"ח: כִּי צִרְרִים / (פִּירְצִרִים)

במונח - בכתבי היד: טא"ס ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ח, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, לטריס, גינצבורג³, קסוטו, ברויאר.

במקפ - בכתבי היד: ס"ה ס"ו ס"ח ס"יג, א"א א"ב א"ג א"ד א"ה א"ו א"ז א"ח א"ט א"י. ~ ובדפוסים: רוו"ה, קורן. ~ וכן הוא בעין הקורא.

על־דבר־פָּעוּר / (על־דבר פָּעוּר)

במקפ - בכתבי היד: טא"ס ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ח, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, ברויאר.

במונח - בכתבי היד: ס"ה ס"ו ס"יג, א"ב א"ג א"ה א"ז א"ח א"ט א"י. ~ ובדפוסים: רוו"ה, לטריס, גינצבורג, קורן. ~ וכן הוא בעין הקורא.

המִקְהָ בְּיוֹם־הַמִּנְחָה / (המִקְהָ בְּיוֹם־הַמִּנְחָה)

במרכא, והבי"ת רפה - בכתבי היד: ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ח, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, לטריס, קסוטו, ברויאר. ~ וכן כתבו אור תורה ומנחת שי.

בתביר, והבי"ת דגושה - בכתבי היד: ס"יג, א"ב. ~ ובדפוסים: לטריס³, יד.

על־דבר־פָּעוּר / (על־דבר פָּעוּר)

במקפ - בכתבי היד: ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ח, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י. ~ ובדפוסים: רא"פ, לטריס, קסוטו, ברויאר. ~ וכן כתבו אור תורה ומנחת שי.

במרכא - בכתבי היד: ס"ה ס"ו ס"יג, א"א א"ב א"ג א"ה א"ז א"ח א"ט א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רוו"ה, גינצבורג, קורן. ~ וכן הוא בעין הקורא.

כ"ו כ"ג: לִפְנֵי / לִפְנֵי

הוי"ו רפה - בכתבי היד: ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ח, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י ס"יא ס"ב ס"ג ס"ד ס"ט ס"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, ברויאר. ~ וכן הוא בעין הקורא. ~ וכן הביאו אור תורה ומנחת שי בשם ספרים מדויקים⁴.

יד בפרשתנו כתובה פעמיים תיבת 'המִקְהָ' בקמץ הכ"ף, בפסוק וְיִשֶּׁם הָאֱשֶׁה הַמִּקְהָ (כ"ה ט"ו), ובפסוק הַמִּקְהָ בְּיוֹם הַמִּנְחָה (כ"ה י"ח). ופעם אחת כתובה תיבת 'המִקְהָ' בסגול הכ"ף, בפסוק וְיִשֶּׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּקְהָ (כ"ה י"ד).

ובמק"ג נמסר כאן במסורה על תיבת 'המִקְהָ': 'ב' קמצין ובטעם תביר בעיני', וכוונת המסורה שבפרשה זו כתובה פעמיים תיבת 'המִקְהָ' בניקוד קמץ, ונראה מלשון המסורה שאף בפסוקנו מוטעמת תיבת 'המִקְהָ' בתביר, ולא במרכא (ולפי זה הבי"ת שבתיתב 'ביום' שאחר תיבת 'המִקְהָ' ראויה להיות דגושה ולא רפה, משום שתביר הוא טעם מפסיק, ואותיות בגדכפ"ת בראש מילה אחר טעם מפסיק, דגושות בדגש קל).

ובמנחת כליל אכן הגיה את הנוסח ע"פ מסורה זו, והטעים 'המִקְהָ' בתביר במקום 'המִקְהָ' במרכא, וכן שינה בתיבת 'ביום' וניקד 'ביום' בבי"ת דגושה. וכדבריו נקט גם בספר מסורת הקריאה.

אך באמת מסורה זו משובשת היא, והראיה, שנוסח הספרים הוא 'המִקְהָ בְּיוֹם־הַמִּנְחָה' במרכא ובבי"ת רפה, ולא 'המִקְהָ בְּיוֹם־הַמִּנְחָה' בתביר ובבי"ת דגושה. ואף בדפוס מק"ג שבו נמסרה מסורה זו, מוטעים 'המִקְהָ בְּיוֹם־הַמִּנְחָה' במרכא ובבי"ת רפה, שלא כנוסח המסורה שבו (ואכן כבר העיר רוו"ה שהמסורה שבמק"ג סותרת את הנוסח שבספר עצמו ואת מציאות שאר הספרים, ומשום כך דחה את דברי מסורה זו).

ואכן בכתבי יד רבים (כגון: ט"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ו ט"ח, נמסר כאן במסורה על תיבת 'המִקְהָ': 'ב', דהיינו שהמסורה לא עסקה כלל בהטעמת המילה אלא רק בניקודה, ובאה רק להבדילה מהפסוק וְיִשֶּׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּקְהָ ששם מנוקדת תיבה זו בניקוד שונה.

ויש מי שיישב בדוחק את דברי מסורה זו, שכוונתה שתיבת 'המִקְהָ' כתובה ב' פעמים בקמץ בעיני, ומה שכתוב בטעם תביר עולה רק על 'המִקְהָ' הראשון ולא על השני (הרב א. לוי, קובץ בית אהרן וישראל גליון מ' עמוד קכ"ו). אך זה דוחק, ונראה יותר לומר שהמסורה משובשת. ומ"מ למעשה ודאי שאין להטעים בתביר נגד מציאות הספרים ע"פ מסורה שנמצאת בספר יחיד, ובפרט שאף באותו ספר עצמו לא מוטעים כדברי המסורה שבו.

כה באור תורה ובמנחת שי כתבו שבספרים מדויקים הוי"ו רפה, אך רמ"ה ורד"ק כתבו שהוי"ו דגושה. וכיון שבידבור המתחיל ניקד מנחת שי 'לִפְנֵי' בוי"ו רפה מוכח שכך הכריע למעשה (וכן בבראשית מ"ו י"ג ניקד מנחת שי 'וְפָנָה' בוי"ו רפה).

יד ומה שהביא רש"י הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח, הוא פירוש על פי המדרש, ולא על פי פשוטו של מקרא, ולא כך פירשו בעלי הטעמים.

ט במסורה נמסר על ט"ו מקומות במקרא שמופיע הטעם מאיילא, והוא תמיד בתיבה אחת עם אתנחתא או סוף פסוק (וכן בתיבות מוקפות שלגבי הטעמים נידונים כתיבה אחת), ובשונה מהטעם טפחא הוא טעם מחבר ולא טעם מפסיק.

ויש כמה הוכחות לזה שהוא טעם מחבר, ואינו הטעם טפחא המפסיק. א. טעם זה גורם לדגש דחיק (כגון: וְתִאֲמַרְנָהּ, רות א' י'), דבר שאינו אפשרי בטעם מפסיק. ב. אותיות בגדכפ"ת שבאים אחר טעם זה, רפים, כדן טעם מחבר (כגון: קְפֹדְהָא, יחזקאל ז' כ"ה). ג. בטעם מאיילא מצוי שהטעם נסוג אחור, כבטעם מחבר (כגון: וְצִאֲנָה, בראשית ח' י"ח). ד. מצוי שבא קדמא לפניו, דבר שאינו מצוי בטפחא (כגון: וְקוֹן לְקִלְעֹהָ, דניאל ד' ט'). ה. לא יתכן שתהיה הפסקה באמצע תיבה.

כ מזה שהוא דומה בצורתו לטפחא, מוכח שניגונם דומה, אך ברור שאין הניגון זהה לגמרי, שבעוד שטפחא הוא טעם מפסיק, מאיילא הוא טעם מחבר, ולכן ניגון המאיילא הוא ללא סיום הניגון המורה על ההפסקה.

ויש ראיה שניגונם דומה, מזה שבכל המקרא אין בא טעם תביר בלא שיבוא טעם טפחא אחריו, ובמקום אחד במקרא יש תביר שאין אחריו טפחא אלא מאיילא (אם אָרְץ מִאֲפִלָּה, ירמיה ב' ל"א), ומוכח שניגונם דומה, ולכן המאיילא יכול לשמש תחליף לטפחא לגבי התביר.

וכן כתב ברויאר (טעמי המקרא עמ' 106) שניגון המאיילא דומה לניגון הטפחא.

כא ובגליון ציין שבספרים אחרים מוטעים 'כִּי' במקף ולא במונח.

כב נראה שיש סימני מחיקה של מונח שתוקן והומר במקף.

כג בדפוס לטריס מוטעים 'המִקְהָ בְּיוֹם־הַמִּנְחָה' בתביר ובבי"ת רפה. וע"פ הכללים אם תיבת 'המִקְהָ' מוטעמת בתביר שהוא טעם מפסיק, הבי"ת שאחריה צריכה להיות דגושה, כדן בגדכפ"ת בראש מילה אחר טעם מפסיק. ונראה, שהמדפיס שינה והפך את המרכא לתביר (כנראה בעקבות דברי המנחת כליל, ראה בהערה הבאה), אך את הבי"ת שאחריה לא תיקן שיתאים להטעמה זו, ולכן נותרה הטעמת כלאים זו.

הוי"ו דגושה – בכתבי היד: ט"ח, ס"ה ס"ו ס"ח ס"י ס"ז, א"ב א"ג א"ה א"ו א"ט. ~ ובדפוסים: רא"פ, רוו"ה, לטריס, גינצבורג, קסוטו, קורן. ~ וכן כתב רמ"ה. ~ וכן הביאו אור תורה ומנחת שי בשם רד"ק^{כז}.

כ"ו מ': לְעֶמֶן / (לְעֶמֶן) / (לְעֶמֶן)

בזקף קטן – בכתבי היד: ט"ב ט"ג ט"ד ט"ח, ס"א ס"ג ס"ד ס"ו ס"ט ס"י ס"א ס"ב ס"ד ס"ז, א"ב. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, קסוטו, קורן, ברויאר.

בזקף גדול – בכתבי היד: ט"ה, ס"ה ס"ג ס"ז, א"א א"ג א"ד א"ו א"ז א"ט. ~ ובדפוסים: לטריס, גינצבורג^{כח}.

במונח וזקף קטן – בכתבי היד: ס"ב ס"ח, א"ה א"ח א"י. ~ ובדפוס: רוו"ה^{כט}.

כ"ו מ"ה: לְחֶבֶר / (לְחֶבֶר)

החית בסגול – בכתבי היד: ט"ב ט"ג ט"ד, ס"ב ס"ג ס"ד ס"ו ס"ט ס"י ס"א ס"ד ס"ו ס"ז, א"י. ~ ובדפוסים: קסוטו, ברויאר.

החית בצירי – בכתבי היד: ט"ה ט"ח, ס"א ס"ה ס"ו ס"ח ס"ב ס"ג, א"א א"ב א"ג א"ד א"ה א"ז א"ח. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, רוו"ה, לטריס, גינצבורג, קורן^ל.

כ"ו מ"ט: לְיָצֵר / (לְיָצֵר)

היו"ד בצירי – בכתבי היד: ט"א ס"ב ט"ג ט"ד ט"ה ט"ח, ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ח ס"ט ס"י ס"א ס"ג ס"ד ס"ו ס"ז, א"ח. ~ ובדפוסים: רא"פ, רוו"ה, לטריס, גינצבורג, קסוטו, קורן, ברויאר.

היו"ד בסגול – בכתבי היד: ס"ב, א"א א"ב א"ג א"ה א"ו א"ט א"י. ~ ובדפוס: מק"ג.

^{כז} בספרו עט סופר, אך אינו נמצא בעט סופר שלפנינו.

^{כח} שם זה נזכר כאן, ולעיל בפרשת ויגש (בראשית מ"ו י"ג), ויש כמה כתבי יד שלא הולכים בשיטה אחת בשני המקומות, ודוחק לומר שיש הבדל בין המקומות. ובספר החילופים מישאל מובאת כאן הסכמה של בן אשר וכן נפתלי שהו"ו בתיבת 'לפוח' נכתבת בוי"ו באופן הנהגה בבבל, ולא באופן הנהגה בארץ ישראל שהוא כעין בי"ת רפה. והיינו, שבני בבל היו הוגים וי"ו כעין האות W, ובני א"י היו הוגים וי"ו קרוב לבי"ת רפה, למעט מקומות ספורים במקרא שגם בני ארץ ישראל היו הוגים את הוי"ו כבני בבל, כגון במקומות שיש וי"ו כפולה כמו במילים 'יִשְׁתַּחֲוּוּ', 'טָווּ', ולכן יש כתבי יד המנקדים 'יִשְׁתַּחֲוּוּ' בשורוק כפול (כן הוא בכתר ארס צובה דברים כ"ט כ"ה, יהושע כ"ג ז', ועוד מקומות, וכן בכתב יד לינגרד שמות ד' ל"א ועוד מקומות), וכן 'טָווּ' (כן הוא בכתב יד לינגרד שמות ל"ה כ"ו). וכך היו הוגים גם את השורוק שלפני פתח גנובה, כגון במילים 'רוּחַ', 'מְדוּעָה'. וגם את תיבת 'פָּוָה' היו הוגים בני ארץ ישראל כבני בבל.

ונראה שהטעם שגם כאן הוי"ו נהגית כמבטא הבבלי ולא כבי"ת רפה, הוא משום ששם זה מופיע גם בדברי הימים (א' י"א) ושם הוא כתוב 'פּוּפָה', וממילא מובן שגם כאן הוי"ו נהגית באופן זה, כדי לדמות את אופן קריאתו.

ועל פי זה נראה לומר שאין כלל מחלוקת בין הספרים אם הוי"ו דגושה או רפה, והנקודה המסומנת בוי"ו בחלק מהספרים היא ניקוד כפול של הוי"ו המנוקדת גם בקמץ וגם בשורוק, כדי להורות על ההגיה של וי"ו זו שהיא נקראת כהגיה הבבלי, ולא כבי"ת רפה, שהלא כשמבטאים אותה בקמץ ושורוק יחד נוצר המבטא הבבלי, וממילא מובן גם כן מדוע יש ספרים המסמנים דגש בבראשית, וכאן לא, כיון שניקוד זה הוא רשות כדי להורות על אופן הקריאה, ואין חובה לנקד כן, שאינו מעצם הניקוד.

ויתכן שמשום כך כתב רמ"ה 'מלא חד וי"ו בין פ"א לה"א, וקריא דגש', ו'מלא' פירושו לכאורה שניקוד בשורוק ולא בקובץ, אך כאן הוי"ו אינה באה

לניקוד השורוק, שהלא היא עצמה מנוקדת בקמץ, וזה לא נקרא 'מלא'. אלא שמשום שאינה מבוטאת בתנועה ממש כשאר ווי"ן, אפשר לקרותו 'מלא', ולכן גם כתב חד וי"ו, כי אפשרי לכתוב גם בב' ווי"ן כמו 'ישתחוו'.

ואולי אפשר לדייק זאת גם מלשון ספר החילופים שכתב שתיבת 'פוח' נכתבת בוי"ו באופן הנהגה בבבל. ולכאורה היה צריך לומר שנקראת באופן זה, ולא שנכתבת באופן זה, אלא שכוונת ספר החילופים שנכתבת בדגש, המורה על ההגיה הבבלי (ועין עוד בספר 'כתר ארס צובה ניקודו וטעמיו' עמ' 66, שם הביא מקורות נוספים לאופן קריאת וי"ו זה).

^{כח} ובגליון ציין שבספרים אחרים מוטעם 'לְעֶמֶן' במונח זקף קטן.

^{כט} על פי כללי הטעמים תיבה זו צריכה להיות מוטעמת בזקף קטן ולא בזקף גדול, וללא מונח לפני הזקף. שהכלל הוא שכאשר יש בתיבה מקום הראוי למתג שלא באות הראשונה, תוטעם התיבה בזקף קטן ולא בזקף גדול, ולכן כאן שהנו"ן ראויה למתג, לא יבוא זקף גדול אלא זקף קטן.

ולגבי המונח הכלל הוא שאם יש בתיבת הזקף קטן מקום הראוי למתג שלא באות הראשונה, יבוא מונח תמורת המתג, אך כאשר הזקף בא אחר חטף, והתנועה הראויה למתג היא לפני החטף, ומנוקדת בניקוד החטף, לא יבוא מונח במקום המתג (טעמי המקרא לר"מ ברויאר, עמ' 101-102). ולכן כאן אע"פ שהנו"ן ראויה למתג, לא יבוא מונח תמורתו.

^ל ויש לציין, שבפסוק: 'וּבְנֵי אֲשֶׁר יִמְנָה וְיִשְׁוּהָ וְיִשְׁוּי וּבְרִיעָה וְשָׂרָח אֲחֻתָּם וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמִלְכִּיאֵל' (בראשית מ"ו י"ז), גם בדפוסים מק"ג, רא"פ, רוו"ה, לטריס, גינצבורג, קורן, מנוקד 'חֶבֶר' בסגול ולא 'חֶבֶר' בצירי.